

Փրկիչն է բացել իւր Հոգին մեզ ժառանգութիւն թողնելով Այսօր ևս Հոգւոյ գործունէութեան ասպարէզը և արտայայտութեան նշանները նոյնն են, ինչ որ երեւան եկան յանձին Տիրոջ Օծեալի. ամէն տեղ ուր աղքատները մխիթարութիւն են գտնում և հոգեպէս անկարօտ զգում իրենց, ուր ծշմարիտ բարոյական կեանք է զարգանում և մարդիկ փախչում են խաւարից, լուսոյ մէջ գործում, ուր թօթափում են մեղքի բռնութեան շղթաները և ազատութիւն գտնում բարին անելու. ուր ներքին վերքեր բուժուում են և վիրաւորը համարձակութիւն է ստանում կրկին ռաքի կանգնելու, հրապարակ ելնելու. ուր խաղաղ, երջանկաւէտ նոր օրերի հով է շնչում՝ այնտեղ Աստուծոյ Հոգի կայ և ամէն ոք, որ Աստուծոյ Օծեալի անունն է կրում, քրիստոնէութեան զրոյմն ունի ճակատին, պարտաւոր է անուցանել իւր մէջ և զօրացնել իւր շուրջը այդ Հոգին:

ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐՕՏ ԿԵՏԵՐ

Ս. ԳՐԶԻ ՄԷՋ: *

* Զի վասն արդարոյ հազիւ որ թէ մեռանիցի, այլ վասն բարւոյ թերեւ համարձակցի որ մեռանելոյ, (Հռոմ. Ե. 7):

Ի նկատի պէտք է ունենալ, որ Պօղոս առաքեալը առ Հռովմայեցիս զրաժ թղթի մեծ մասը նուիրել է այն գաղափարի պարզարանութեան, թէ մենք առ Բրիստոս ունեցած հաւատով ենք արդարութիւն ձեռք բերում. իսկ այս խօսքերով մի կողմնակի օրինակ է բերում, ապացուցանելու համար, թէ որչափ վստահ պէտք է լինենք Աստուծոյ ողորմութեան վերայ, քանի որ Նա այնպիսի մեծ

սէր է արտայայտել դէպի մեզ՝ թոյլ տալով Բրիստոսին մեռնել մեղաւոր մարդոց համար: Օրինակն ուրեմն պէտք է ծառայէր բերուած զոհի մեծութիւնը շեշտելու. բայց մեկնարանները մինչև այժմ այնպիսի որոշացատրութիւն չեն կարողացել տալ, որ այդ նպատակին ու խօսքի կապակցութեանը կատարելապէս յարմարուէր: Դարձիւքների զլիաւոր տարբերութիւնը նորա վերայ է, թէ «բարւոյ» բառը յունարէնի մէջ արական պէտք է ընդունել թէ չէ՞զոք. այսինքն՝ մարդու թէ իրի համար ասուած: Ներկայումս մեծ մասամբ չէ՞զոք մտքով են առնում և մեկնում այսպէս. Հազիւ թէ արդար մարդու համար մահ յանձն առնէ մէկը. բարի գործի համար գուցէ զրոնուի մէկը, որ համարձակութիւն ունենայ մեռնելու: Այս պէպքում Առաքեալի միտքը պէտք է եղած լինէր պարզել, որ եթէ մենք արդար լինելիք՝ Բրիստոսի մահը նշանակութիւն չէր ունենայ, որովհետեւ արդարն առանց այն ազատ է Աստուծոյ բարկութիւնից, ազատարարի պէտք չունի. բայց մենք արդար չենք, ուստի Բրիստոս իւր մահով մի բարի գործ կատարեց՝ փրկութիւն, յաւանական կեանք ձեռք բերաւ մեզ համար: Սակայն այսպիսի թոյլ պատճառարանութիւն դժուար է վերագրել Պօղոս առաքեալի պէս ազդու և կտրուկ լիզուով խօսողի, այդտեղ պակասում է այն հակադրութիւնը, որ խօսքի կապակցութիւնից ինքն ըստ ինքեան պէտք է հետեւէր, և կամայական է երկու զուգահեռաբար զործածուած բառերից մէկը մարդու համար ընդունել, միւսն իրի: Ըստ իս պէտք է այսպէս հասկանալ. սովորական կեանքի մէջ տեսնում ենք, որ արդար մարդու փոխարէն, որչափ և նորա արդարութիւնը ակնյայտի լինի՝ դժուար մէկը իւր զուխը գնէ, լոկ արդարութեան սիրուց. էլի կարող է պատահել, որ բարի մարդու համար, նորանից ընդունած բարիքները աչքի առաջ բերելով և երախտագիտութեան զգացումից դրդուելով՝ կեանքը զոհէ. բայց Բրիստոս, որ մարդկանցից ոչ մի բարութիւն չէր տեսել և արդարութեան մի գիծ անգամ մեր մէջ չէր զրոնում՝ ինչ ուրիշ զրդի կարող էր ունենալ իւր մեծ զոհաբերութեան համար, եթէ ոչ

* Տես «Արատ» հ. Թ. հր. 373:—Այս յօդուածը շատ երկար ու մանրացուցիչ լրամանքով համար՝ քողովում ենք Հայր Գալատացեանի միւս հարցումներ և վերջացնում ենք՝ բացատրելով այս անգամ եւս առաջիկ, քրքրեցի առաւած կեանք:

այն անհուն մեր աշխարհի հասկացողութեամբ անբարենիւ աստուածային սէրը որ մեզուս մարդկութեան վերայ տարածուելով մեզանից իւրաքանչիւրին փտահալութիւն է տալիս Աստուծոյ դիմութեանն ապականելու և համոզուած լինելու թէ հակառակ մեր մեղքերին և չարութիւններին՝ Յա մեզ կարգարացնէ և իւր սիրոյն արժանի կկացուցանէ:

«Զի սուրբ է այրն անհաւատ կնան, և սուրբ է կինն անհաւատ արամբն. ապա թէ ոչ որդիքն ձեր պիղծ են, բայց այժմ սուրբ են» (Ա. Կորնթ. Է. 14):

Այս խօսքերով Առաքեալը հաստատում է, որ երբ հեթանոս ամուսիններից մէկը Բրիտանիայի լինում է ընդունում՝ չպէտք է միւսի հետ ունեցած ամուսնական կապը խզէ, պիղծ համարելով նորան որովհետեւ սուրբն է իւր սրբութիւնը հաղորդում բոլոր իւր հետ շրջումն ունեցողներին և ոչ ընդհակառակն: Դորան ապացոյց է բերուում այն հանգամանքը, որ քրիստոնեայ ծնողները իրենց դաւանելովն պիղծ չէին համարում, ընդունելով որ երբ իրենք մկրտուեցան և սրբուեցան՝ այդ սրբութիւնը նոցա վերայ ևս անցնում է: Ժամանակակից մեկնաբաններն այս խօսքերից եզրակացրել են, թէ ուրեմն առաքելական շրջանում մանկանց մկրտելու սովորութիւն չկար և յիշաւի այդ սովորութիւնը գոնէ ընդհանուր եղած պէտք է չլինէր: Այլապէս այս ապացոյցը զօրութիւն չէր ունենայ, բայց այդ հակառակ չէ Եովհաննու աւետարանի՝ Եթէ ոչ որ ծնելի չի ջրոյ և ի հոգւոյ, ոչ կարէ մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ: Խօսքերին, որովհետեւ վճիռը մնում է վճիռ. սուրբ կոչուելու և երկնքի արքայութիւն ժառանգելու համար անհրաժեշտ է հոգւով և ջրով մկրտուած լինել. եթէ մկրտուած ծնողների սրբութիւնն անցնում է իրենց որդւոց վերայ չի նշանակում հարկաւ թէ մկրտութեան ամբողջ շնորհն անցնում է, և այլևս նոցա մկրտելու հարկ չկայ: այդ դէպքում քրիստոնեայ ամուսնի միջոցաւ հեթանոս կողակիցն ևս քրիստոնեայ պէտք է դարձած լինէր, որ աներեւակայելի է: Խօսքն այստեղ այն խտրականութեան մասին է միայն, որ դնում էին հրէաներն՝ զգուշանալով շփումն

ունենալ որեւէ անսուրբ համարուած առարկայի կամ մարդու հետ: այդպիսի խտրականութեան օրէնք քրիստոնէի համար Առաքեալը չի ընդունում: Իսկ թէ քրիստոնեայ ծնողների որդիքը մկրտուում էին՝ զժուար է կասկածել, խնդիր կարող է լինել միայն հասակի նկատմամբ. երեւի այն համայնքներում, որ առաքեալն աչքի առաջ ունէր, չափահաս լինելուց յետոյ էին մկրտուում: Բայց այդ չի արգելում ենթադրել, որ ուրիշ տեղեր մանուկներին մկրտելու սովորութիւն սկզբից և եթէ եղել է: Մեզ այսպիսի միայն յայտնի է, որ այդ սովորութիւնը ընդհանուր էր երկրորդ դարի վերջերին և միայն սակաւաթիւ բողոքողներ կային նորա դէմ: Դոցա փաստն էլ այն չէր, թէ նորամուտ սովորութիւն է այդ կամ առաջ չի եղել:

«Անկալան կանայք ի յարութենէ զմեռեալս իւրեանց, Կէսք կոչուածեցան, և չէ՛ ևս ընկալեալ զփրկութիւն, զի լաւագոյն յարութեան հասանցեն» (Եբր. ԺԱ. 35):

Հին Ատալարանի մէջ աչքի ընկնող օրինակելի հաւատացողների շարքում այստեղ յիշուած կանայք, որոնց մեռեալները յարութիւն են առել և նոցա զիրկը դարձել՝ ուրիշ ոչ որ են ամենայն հաւանականութեամբ, բայց եթէ Սարգիսի մայրին (Դ. Թագ. ԺԷ. 17 շ.) և Սոմնացի կինը (Դ. Թագ. Դ. 17 շ.): Դոցա հետ համեմատած է ապա մի ուրիշ կին, որի եօթն որդիները մի առ մի սաստիկ տանջանքների ենթարկուելով նահատակուեցան ու արհամարհեցին այն փրկութիւնը՝ այն աշխարհային կեանքը իւր բարիքներով, որ նոցա առաջարկում էին. բայց նոցա մայրը համոզուած էր, որ նոքա մի աւելի գեղեցիկ և իսկական յարութեամբ իւր զիրկը պէտք է դառնան՝ որ նոցա պէտք է գտնէ մի նոր երանաւետ կեանքի մէջ:

«Եւ ամենայն հոգի, որ ոչ խոստովանի զԹիսուս Քրիստոս մարմնով եկեալ, չէ նա յԱստուծոյ, և այս նեղին է, զորմէ լուսաբն եթէ գաղտ է, և արդէն իսկ յաշխարհի է» (Ա. Եովհ. Գ. 3.):

Եովհաննէս առաքեալը գրում էր այնպիսի մի ժամանակ, երբ քրիստոնէական համայնքի մէջներս էին սպրդել արդէն կեղծ քա-

